
Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus

Vuoden 2010 valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta aiheutuneet kuntien valtionosuuden lisäykset ja vähennykset tasattiin järjestelmän muutosvaiheessa kuntien kesken niin, että kunnan valtionosuuden määrä ei uudistuksen vuoksi muuttunut vuonna 2010. Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasauksesta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 33 §:ssä.

Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus on uudistuksen yhteydessä vuoden 2010 tasossa laskettu vertailulaskelma, jonka perusteella valtionosuuteen lisätään tai siitä vähennetään tasausera.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on osa valtionosuusjärjestelmää ja sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen määräytymisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 29 §:ssä.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen määräytymisessä tapahtui merkittävä muutos vuoden 2012 alusta, kun hallitusohjelman mukaisesti tasauksen perusteena olevan laskennallisen verotulon määräytymistä muutettiin. Vuoden 2012 alusta alkaen kunnan laskennallinen kiinteistöverotulo ei enää sisälly laskennalliseen verotuloon, jota käytetään valtionosuuden tasauksen perusteena. Kunta-valtiosuhteessa muutos on kustannusneutraalia, mutta kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus eroaa kunnittain.

Kuntaliiton laskelmissa on otettu huomioon hallitusohjelman mukainen laskennallisen kiinteistöveron poisto tasauksesta. Kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus kunnan valtionosuuden tasaukseen on esitetty laskelmassa omassa sarakkeessaan. Asukaskohtaiset muutokset vaihtelevat -114 eurosta (Tyrvävä) 599 euroon (Kustavi). Kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus on negatiivinen 234 kunnassa. Muutosvaikutus on positiivinen 86 kunnassa. Muutos on suurempaa kuin +/-50 euroa/asukas yhteensä 133 kunnassa, joissa muutos on suurempaa kuin +/-100 euroa/asukas yhteensä 26 kunnassa.

Vuonna 2012 verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasauslisää saa 257 kuntaa ja tasauslisien yhteismäärä on 761 milj. euroa. Tasausvähennystä maksaa 63 kuntaa ja tasausvähennysten yhteismäärä vuonna 2012 on -796 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on kunta-valtio-suhteessa kustannusneutraali, joten tasauslisien ja -vähennysten erotus 35,1 milj. euroa palautetaan kunnille valtionosuuteen tehtävänä lisäyksenä. Lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri 6,43 euroa/asukas. Lisätietoja kohdassa "Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset".

Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasauksen laskennallisuudesta johtuen tasautta laskettaessa ei käytetä kunnan omia veroprosentteja, vaan koko maan keskimääräisiä veroprosentteja. Tästä johtuen yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään. Tasauksen laskennassa käytettävä koko maan keskimääräinen tuloveroprosentti verovuodelta 2010 on 18,98 % vuonna 2012. Tasausraja (91,86 %) on 2 946,23 euroa/asukas.

Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasauslisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Tasauslisä on täysimääräinen tasausrajaan saakka. Mikäli kunnan laskennallinen verotulo ylittää tasausrajan, vähennetään kun-

nan peruspalvelujen valtionosuutta tasausvähennyksellä, joka on 37 prosenttia tasausrajan ylittävältä osalta. Tasausraja on 91,86 prosenttia koko maan keskimääräisestä asukaskohtaisesta laskennallisesta verotulosta. Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisön tuloverosta (yhteisövero-osuus).

Vuoden 2011 alusta voimaan tulleiden osakuntaliitosten asukasluvuvaikutukset on otettu huomioon samansuuruisina kuin vuoden 2011 tasauksessa seuraavasti:

- Lappeenranta: 9 henkilöä Imatralle, -139 euroa
- Masku: 175 henkilöä Naantaliin, -7 592 euroa

Vuonna 2012 ei toteudu kuntaliitoksia tai osakuntaliitoksia.

Laskennalliset verotulot ja yhteisövero-osuus 2010

- laskennallisen kunnallisveron määrä 17 075 milj. euroa
- yhteisöveron määrä 1 505 milj. euroa

Asukasluku ja keskimääräinen tuloveroprosentti

- vuodenvaihteen 2009/2010 asukasmäärä 5 323 693 (Manner-Suomi).
- keskimääräinen tuloveroprosentti 18,98 %

Laskennallinen verotulo ja tasausraja asukasta kohti

- laskennallinen verotulo 3 207,31 euroa/asukas
- tasausraja (91,86 %) 2 946,23 euroa/asukas.

Maksatuksessa verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus otetaan huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä.

Kotikuntakorvaukset

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan iän ja kotikunnan mukaan. Kotikuntakorvaustulot ja -menot perustuvat oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosaan ja opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauskyselyssä 31.12. tilastointiajankohdan tilanteesta ilmoittamaan oppilasmäärään.

Kunnan kotikuntakorvauksen perusosa lasketaan jakamalla kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset painotetulla oppilasmäärällä (0,91*6-vuotiaat + 7-12-vuotiaat + 1,35*13-15-vuotiaat). Samoja painotuksia käyttäen saadaan kotikuntakorvauksen yhteismäärä.

Kotikuntakorvaus =

$$0,91 * \text{oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa} * 6\text{-vuotiaat} \\ + 1,00 * \text{oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa} * 7\text{-}12\text{-vuotiaat} \\ + 1,35 * \text{oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa} * 13\text{-}15\text{-vuotiaat}$$

Kotikunnalla on korvausvelvollisuus myös 16-vuotiaasta oppivelvollisesta oppilaasta (38 § 3 mon.), mutta ei alle 6-vuotiaasta perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavasta oppilaasta.

Kunnan ei tarvitse laskuttaa kotikuntakorvauksia itse, vaan kotikuntakorvausmenot ja -tulot otetaan huomioon keskitetysti valtionosuusmaksatuksessa. Kotikuntakorvaus-

---

menot vähentävät ja kotikuntakorvaustulot lisäävät kunnalle myönnettyä peruspalvelujen valtionosuutta.

Kotikuntakorvauksen korvausvelvollisuus vuodelle 2012 määräytyy 31.12.2010 tilastointiajankohdan mukaisesti oppilaan iän ja kotikunnan perusteella. Jos korvauksesta halutaan sopia toisin, on otettava huomioon kotikuntakorvauskyselyn ilmoitukset ja tähän tietoon perustuvat valtionosuudessa huomioon otetut kotikuntakorvaukset.

Kotikuntakorvaukset kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien välillä ovat täysimääräisiä kotikunnan valtionosuuskustannuspohjaan perustuvia bruttokorvauksia, jotka eivät ole valtionosuutta. Kotikuntakorvauksia ei käsitellä kirjanpidossa valtionosuutena. Kotikuntakorvaukset esitetään talousarviossa toimintamenoina ja toimintatuloina, ei valtionosuuden lisäyksinä eikä vähennyksinä. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut valtionosuuksien ja kotikuntakorvausten käsittelystä lausunnon (lausunto 93, 23.2.2010).

Kotikuntakorvaukset on otettu huomioon myös Kuntaliiton valtionosuuslaskurissa.

Sairalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus

Sairalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvauksesta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:ssä.

Opetuksen järjestäjällä on oikeus laskuttaa sairaalakoulun, koulukotiopetuksen ja sijoitettujen lasten perusopetuksen kotikuntakorvauksen kotikunnalta. Laskutuksessa tulee ottaa huomioon ko. oppilaasta mahdollisesti saatava kotikuntakorvaus ja mahdollinen muun valtionrahoitus (esim. pidennetyn oppivelvollisuuden johdosta saatu lisärahoitus).

Suomen Kuntaliitto on antanut 7.5.2010 yleiskirjeessään (9/80/2010) suosituksen lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden maksuosuuden määräytymisestä. Kuntaliitto suosittelee, että vuoden 2011 osalta kunnissa noudatetaan maksuosuuden määräytymisessä samaa käytäntöä kuin vuonna 2010.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 41 §:n 3 momentin mukaan kunta, joka on lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sijoitetun esi- tai perusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla niiden koulun työpäivien määrä, joina oppilaalle on annettu opetusta, kunnalle tai opetuksen järjestäjälle opetuksesta koulun työpäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla.

Edellä mainittu säännös koskee myös esiopetuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Kotikunnan maksuosuutta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon opetuksen järjestäjälle maksettava kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:n 4 momentin 1–4 kohtien mukainen kotikuntakorvaus ja saatu lisärahoitus.

Kustannukset lasketaan käyttämällä varainhoitovuotta edeltävän kalenterivuoden tilinpäätöstietoja. Vuoden 2011 kotikunnan maksuosuuden laskutusperusteena käytetään vuoden 2010 tilinpäätöstietoja. Kustannukset lasketaan koulun työpäivää kohden aiheutuvina keskimääräisinä todellisina vuosikustannuksina.

Aiemman käytännön mukaisesti Suomen Kuntaliitto suosittaa, että keskimääräiset todelliset vuosikustannukset lasketaan kunnan talousarviorakenteen ja kustannusten-seurantamenettelyn mukaisesti sen koulun keskimääräisinä todellisina vuosikustannuksina, jossa oppilas on saanut opetusta.

Kustannustason muutos otetaan huomioon peruspalvelujen hintaindeksin mukaan (KUPHI). Muutettaessa vuoden 2010 kustannuksia vuoden 2011 kustannustasoon indeksikorotuksena käytetään 2,6 prosenttia.

Suomen Kuntaliitto suosittaa, että laskutus suoritetaan jälkikäitelaskutuksena kunkin varainhoitovuoden vuoden lopussa siten, että menot voidaan kirjata oppilaan kotikunnassa sille tilikaudelle, jolloin opetuskin on annettu.

Ylläpitäjäjärjestelmä ja opetus- ja kulttuuritoimen muu rahoitus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden lisäksi kuntien valtionosuusjärjestelmän toinen osa on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukainen valtionosuusrahoitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja ammattikorkeakouluille. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla hallitusohjelmaan sisältyvät peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat menosäästöt toteutetaan pääosin vuosina 2013–2015. Vapaaseen sivistystyöhön kohdistuva 11,5 milj. euron säästö sekä museoiden, teattereiden ja orkesterien valtionosuuksiin kohdistuva 10 milj. euron säästö toteutetaan kuitenkin jo vuodesta 2012 alkaen. Oppilaitosten perustamishankkeisiin kohdistuvasta 20 milj. euron säästöstä 6 milj. euroa toteutetaan jo v. 2012. Lukiokoulutukseen kohdistuvat 30 milj. euron säästöt, ammatillisen koulutuksen 43 milj. euron säästöt, oppisopimuskoulutukseen 31 milj. euron säästöt ja ammattikorkeakouluihin kohdistuvat 51 milj. euron säästöt toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Päätökset opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta tehdään 29.12.2011.

Ylläpitäjärahoitusta ja muuta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen laskentaa koskevat yksityiskohdat on käsitelty tarkemmin Kuntatalous-tiedotteessa 3/2011.

Ylläpitäjäjärjestelmä: Lukiot, ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut

Opetustoimen ylläpitäjäjärjestelmään sisältyy lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen valtionosuus. Yksikköhinnoissa on otettu huomioon kustannustason muutos (3,7 %) ja kustannustenjaon tarkistus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukainen kunnan omarahoitusosuus:

Lukio, ammatillinen, ammattikorkeakoulu (OKM)	v. 2011	v. 2012
- valtionosuusprosentti	41,89	41,89
- kunnan omarahoitusosuus	346,82	364,18

Lukiokoulutus

Lukion keskimääräinen yksikköhinta 3,7 %:n indeksitarkistus huomioonottaen on 6704,40 euroa. Yli 18-vuotiaan yksikköhinta on 58 % ylläpitäjän yksikköhinnasta.

Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat lasketaan oppilasta kohti koulutusaloittain. Keskimääräiset yksikköhinnat:

- ammatillinen koulutus 11 131 euroa
- ammattikorkeakoulu 8 081 euroa
- oppisopimuskoulutus (peruskoulutus) 7 027 euroa.

Muut valtionosuudet ja yksikköhinnat, jotka eivät kuulu omarahoitusosuuden laskennan piiriin

Arviot ylläpitäjäjärjestelmän ulkopuolisista yksikköhinnoista vuodelle 2012:

- liikunta 12,00 euroa/asukas, valtionosuus 29,7 %
- nuorisotyö 15,00 euroa/alle 29-vuotias asukas, valtionosuus 29,7 %
- kansalaisopisto 82,32 euroa/tunti, valtionosuus 57 %
- taiteen perusopetus 74,66 euroa/tunti, valtionosuus 57 %
- teatterit 54 439 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -3 675 €)
- orkesterit 53 965 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -3 643 €)
- museot 67 313 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -9 460 €)
- aamu- ja iltapäivätoiminta 22,43 euroa/tunti

Perusopetuksen lisärahoitus

Perusopetuksen oppilaskohtaisesti myönnettävästä lisärahoituksesta ja korotuksista säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 10–16 §:ssä.

Päätös perusopetuksen lisärahoituksesta tehdään 29.12.2011. Ennakkolaskelmia perusopetuksen lisärahoituksesta ei ole saatavilla, mutta kunnat voivat arvioida vuoden 2012 opetus- ja kulttuuritoimen perusopetuksen oppilaskohtaisen lisärahoituksen suuruutta omia oppilasmäärätietoja ja Kuntaliiton valtionosuuslaskuria apunaan käyttäen.

Perusopetuksen lisärahoitus perustuu opetuksen järjestäjän syksyn tilastointiajan kohdan ilmoitukseen ja se maksetaan opetuksen järjestäjälle. Perusopetuksen lisärahoituksen yksikköhinnat määräytyvät seuraavasti:

Perusopetuksen lisäopetus

- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,21 ja opiskelijamäärällä.

Maahanmuuttajien valmistava opetus

- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 2,39 ja opiskelijamäärällä.

Muut kuin oppivelvolliset

- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,35 ja opiskelijamäärällä.
- Perusosaa alennetaan 49 prosentilla, jos kysymyksessä on aikuisopiskelija (ei alennusta, jos on sisäoppilaitoksessa opiskeleva tai esiopetuksessa oleva 5-vuotias, joka on pidennetyssä oppivelvollisuudessa).
- Aineopiskelijoista myönnetään alemmaa rahoitusta, josta säädetään asetuksella.

Pidennetty oppivelvollisuus

- Lievemmin vammaisen osalta rahoituksena suoritetaan määrä, joka on perusopetuksen perushinta kerrottuna luvulla 2,41 ja opiskelijamäärällä.
- Vaikeammin vammaisen osalta kerroin on 3,86.

Sisäoppilaitoslisä

- Jos perusopetusta järjestetään sisäoppilaitosmuotoisesti, rahoituksena myönnetään määrä, joka on 26 % ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta kerrottuna opiskelijamäärällä.

Joustava perusopetus

- 7–9-vuosiluokkien oppilaille tarkoitettun joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin voidaan myöntää lisärahoitusta, joka saadaan oppilasmäärä kerrottuna toimintaa varten vahvistetulla yksikköhinnalla.
- Joustavasta perusopetuksesta on säädetty asetuksella 1768/2009.

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Valtionosuudet vuonna 2011

Muutokset vuoden 2011 valtionosuuksiin syksyn 2011 aikana

Valtionosuuspäätökset vuodelle 2011 tehtiin 30.12.2010.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuspäätös tehdään varainhoitovuodelle lähtökohtaisesti lopullisena. Joulukuussa 2011 vuoden 2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuusmaksatukseen on kuitenkin tehty kolme muutosta, joista tarkemmin jäljempänä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemiä valtionosuuspäätöksiä sen sijaan korjataan säännönmukaisesti myös varainhoitovuoden aikana. Tarkistuspäätös koko varainhoitovuodelle tehdään joulukuussa ja se maksetaan varainhoitovuotta seuraavana helmikuussa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut ohjeet valtionosuusrahoituksen kirjaamisesta, ks. esim. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausuntoa 93 (23.2.2010).

Muutokset kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen joulukuussa 2011

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen on joulukuussa 2011 tehty seuraavat muutokset, jotka vaikuttavat kaikkien kuntien valtionosuuden määrään:

1. Valtiovarainministeriön päätös 25.11.2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentämisestä perusopetuksen aloittamiseen maksettavan rahoituksen johdosta (VM/2511/02.02.06.00/2010)
  - Tasasuuruinen vähennys -0,22 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
  - Vähennys yhteensä -1 171 212 euroa
2. Valtiovarainministeriön päätös 25.11.2011 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestö Tehy:n syksyn 2007 työtaistelu-uhan sovitteluratkaisuun liittyvästä valtionosuuden kertaluonteisesta lisäyksestä vuodelle 2011 (VM/2511/02.02.06.00/2010)

- Tasasuuruinen lisäys +8,42 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 44 825 495 euroa

3. Valtiovarainministeriön päätös 22.12.2011 (ennakkotieto) kunnan peruspalvelujen valtionosuuden kertaluonteisesta lisäyksestä vuodelle 2011 liittyen kunta-alan palkkaratkaisun tukemiseen. (Huom. ohje kirjanpitoon jäljempänä).

Valtio kompensoi julkiselle työnantajalle työmarkkinakeskusjärjestöjen hyväksymään raamisopimukseen sisältyvän 150 euron kertakorvauksen kustannukset. Kunta-alalle kustannusvaikutus on 60 milj. euroa, eli noin 0,4 prosenttia.

- Tasasuuruinen lisäys +11,27 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 60 000 000 euroa

→ Joulukuun 2011 muutosten yhteisvaikutus vuoden 2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen:

- Tasasuuruinen lisäys +19,47 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 103 654 283 euroa

Kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvän valtionosuuslisäyksen (kohta 3) käsittely kunnan kirjanpidossa:

Koska kertaluonteinen valtionosuuden lisäys 11,27 euroa/asukas on tarkoitettu kunta-alan palkkaratkaisussa sovitun tammikuussa 2012 maksettavan 150 euroa/henkilö kertaluonteisen erän maksamisen tukemiseen, tuloutetaan se kunnissa tulo menon kohdalle -periaatteen mukaan samalla vuodelle kuin menokin. Tämä huolimatta siitä, että lisäys maksetaan jo edellisen tilikauden aikana.

Kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvän valtionosuuslisäyksen 11,27 euroa/asuka kirjaukset ovat:

- 2011: *Pankkitili an Siirtovelat*
- 2012: *Siirtovelat an Valtionosuudet/Peruspalvelujen valtionosuudet (tuloslaskelmassa)*

Muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksessa joulukuussa 2011

Vuoden 2011 asukaskohtainen rahoitusosuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 12.12.2011 vahvistanut vuoden 2011 lopulliseksi rahoitusosuudeksi 364,82 euroa/asukas. Ennakollinen rahoitusosuus oli 347,53 euroa/asukas. Muutoksen vaikutus on otettu huomioon valtionosuuden tarkistus päätöksessä ja otetaan huomioon maksatuksessa helmikuussa 2012.

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Kotikuntakorvauskysely 31.12.2011 tilanteesta vuodelle 2013

Vuoden 2013 kotikuntakorvausmaksatusta varten Tilastokeskus suorittaa vuosittaisen esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauskyselyn seuraavan kerran 31.12.2011 tilanteesta helmikuussa 2012.

Kotikuntakorvauskyselyssä perusopetuksen opetusluvan saaneet esi- ja perusopetuksen järjestäjät ilmoittavat kotikunnittain ja ikäryhmittäin ne oppilaat, jotka suorittavat oppivelvollisuuttaan ko. opetuksen järjestäjän esi- tai perusopetuksessa.

Vuoden 2013 kotikuntakorvausmaksatuksessa oppilaan kotikunta määräytyy 31.12.2011 tilanteesta väestötietojärjestelmä merkityn kotikuntatiedon perusteella. Erityistilanteessa, mikäli oppilas vaihtaa koulua vuodenvaihteessa 2011–2012, uusi opetuksen järjestäjä ilmoittaa oppilaan kevään 2012 kotikuntakorvauskyselyssä.

Valtiovarainministeriö suorittaa kotikuntakorvausmaksatuksen kotikuntakorvauskyselyssä ilmoitettujen tietojen perusteella. Tietoja ei lähtökohtaisesti korjata järjestelmätasolla, vaan kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien tulee sopia puutteellisista ilmoituksista ja vääristä tiedoista aiheutuneet virheet keskenään.

Kotikuntakorvauskyselyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaan otettujen ja sijoitettujen oppilaiden kotikuntien ilmoittamiseen. Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Kotikuntakorvauskyselyssä ilmoittajina ovat vain perusopetuksen opetusluvan saaneet opetuksen järjestäjät, eivät esimerkiksi sellaiset perusopetusta antavat muut yksiköt, joilla ei ole opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää perusopetuksen järjestämislupaa. Huostaan otettujen ja sijoitettujen oppilaiden tapauksessa on kiinnitettävä huomiota sijoittavan ja vastaanottavan kunnan opetus- ja sosiaalitoimen yhteistyöhön ko. lapsen perusopetuksen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä ja tietojen siirrossa.

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 2011

Vuoden 2011 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta koskeva päätös tehtiin 8.12.2011. Valtioneuvosto päätti myöntää korotusta 31 kunnalle yhteensä 20 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli vuoden 2011 hyväksytyin talousarvion mukaan käytössä mainitut 20 miljoonaa euroa.

Kunnat ja niille myönnetty valtionosuuden korotukset löytyvät Kuntaliiton internet-sivuilta osoitteesta www.kunnat.net/kuntatalous kohdasta Verotus, valtionosuudet ja muu rahoitus > valtionosuudet > valtionosuudet vuonna 2011 > harkinnanvarainen valtionosuuden korotus vuonna 2011.

Hakemuksia tuli kaikkiaan 64 kunnasta. Kunnat hakivat korotusta yhteensä 69 957 000 euroa. Kuntien hakemusten määrä laski 10:llä ja haettu summa putosi 16 430 700 eurolla vuoteen 2010 verrattuna. Valtionosuuden korotuksen saaminen edellytti useimmissa tapauksissa, että vuoden 2010 tilinpäätöksen mukainen vuosikate ja muut tunnusluvut olivat heikot ja että taseessa oli huomattava kertynyt alijäämä.

Kuntaliitto puolsi avustusta 34 kunnalle, joista kolme kuntaa jäi ilman avustusta. Vuoden 2011 avustusmääräraha oli sama kuin vuotta aiemmin.

Vuonna 2010 Kuntaliitto puolsi harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 34 kunnalle. Avustusta myönnettiin tuolloin 30 kunnalle yhteensä 20 000 000 euroa.

Valtionosuuden korotus maksetaan kunnalle lain mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä. Maksatus on tapahtunut yleensä jo joulukuun puolenvälin tienoilla.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Suunnitelma tuli liittää hakemukseen. Valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtiovarainministeriön asettamana ehtona on, että kunta toteuttaa sitä koskevan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63a §:n mukaisen arviointiryhmän esityksen mukaiset toimenpiteet palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Muut ehdot koskevat pääasiassa korotuksen käytön kohdentamista siten, että korotus on tarkoitettu osaksi kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua korotuksesta riippumatta. Lisäksi korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päätäntävällässä olevien menojen lisäystä.

Korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Lisätiedot:

Reijo Vuorento, p. 09 771 2078, 050 66 741

Sanna Lehtonen, p. 09 771 2079, 050 575 9090

Kirjanpitoon liittyviä ohjeita

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 15.11.2011

Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista (2011)

Kuntajaosto on tarkistanut yleisohjettaan suunnitelman mukaisista poistoista. Luvussa *2.5 Avustuksella, valtionosuudella tai muulla rahoitusosuudella katettu hankintameno* on tarkistettu kuntajaoston lausunnon 94/2010 mukaisesti muun rahoitusosuuden sisältöä.

Merkittävämpi täydennys on tehty lukuun *3.2.1 Poistoajan pituus*. Täydennyksen mukaan kuntajaosto suosittelee poisto-ohjeen liitteen 1 poistoaikojen alarajojen käyttämistä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiseen ole erityistä hyödykekohtaista perustetta. Vastaava täydennys on lisätty myös liitteen 1 alkuun. Tämä täydennys tarkoittaa sitä, että kunnan ja kuntayhtymän suositetaan tarkistavan poistosuunnitelmansa ja jos aikoo käyttää alarajaa pidempää poistoaikaa tai ylärajaa pienempää poistoprosenttia, ne on perusteltava hyödykekohtaisesti. Koska tarkistettu ohje tulee voimaan viimeistään tilivuodesta 2013 alkaen, tarkistus on tehtävä vuonna 2012 tai viimeistään 2013. Tarkistettu poistosuunnitelman voidaan ottaa käyttöön tarkistusvuoden kirjanpidossa, mutta ei takautuvasti aikaisempana vuotena.

Muilta osin tarkistukset ovat vähäisiä päivämäärä- tms. tarkistuksia.

Tarkistettu yleisohje korvaa kuntajaoston 7.10.2008 antaman yleisohjeen suunnitelman mukaisista poistoista. Tarkistettua yleisohjetta on noudatettava viimeistään tilivuodesta 2013 alkaen, mutta sitä saa soveltaa jo aikaisemmalta tilikaudelta. Tarkistuksen voimaan tulolle on jätetty siirtymäaikaa, että kunnissa ja kuntayhtymissä ehdittään tarkistaa poistosuunnitelmat hyödykekohtaisesti ennen sitä ja ottaa tarkistettujen poistosuunnitelmien mukaiset poistot huomioon jo viimeistään vuoden 2013 talousarviossa.

Tarkistettu poisto-ohje tulee saataville nettikirjakauppaan lähiaikoina.

Lisätiedot:

Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036

Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789

Marja-Liisa Ylitalo, p. 09 771 2083, 050 4100 054

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 4.10.2011

Lausunto 101/2011, liite 2

101. Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely

Lausuntopyyntö

Lausunnon hakija pyysi lausuntoa investointimenojen kirjanpitokäsittelystä silloin, kun niihin liittyy sekä omaa valmistusta että määrältään olennaisia ulkoisia ostoja. Lausuntopyyntönsään hakija esitti erilaisten kuluerien käsittelyn seuraavasti:

Palkkojen ja niiden sivukulujen ja matkakulut kirjataan tuloslaskelmaan ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain.

Varastosta ostot aktivoidaan taseeseen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta pääsääntöisesti kuukausittain ja tulot kirjataan varastotilille.

Ostolaskut, esimerkiksi urakoiden maksuerät ja muut palvelutuotteiden ostot aktivoidaan suoraan taseeseen. Rakennusten ja kiinteiden rakenteiden kustannukset kirjataan rakentamisvaiheessa tilikauden aikana useimmiten keskeneräisiin hankkeisiin ja vuoden aikana valmistuneet kirjataan ao. pysyvien vastaavien tileille. Keskeneräiset jäävät tilinpäätöksessä keskeneräisiin hankkeisiin.

Hakija perusteli asiaa mm. sillä, että urakoiden maksuerien kirjaaminen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen muuttaisi hakijan aiempaa kirjauskäytäntöä ja heikentäisi vertailtavuutta muihin kuntiin, jotka eivät noudata samaa kirjaustapaa. Lisätietona hakija totesi, että useimmiten kunnan oman työn osuus on hyvin vähäistä verrattuna ostopalveluiden määrään investointihankkeille, monissa hankkeissa alle 10 % kaikista kuluista.

Perustelut

Kirjanpitoa ei ole erikseen säädetty omaan käyttöön otettujen hyödykkeiden kirjaamisesta. Kirjanpitoasetuksen (1339/1997) kululajikohtaisessa tuloslaskelmakäytännössä (1:1.1 §) esitetään erän *Liikevaihto* jälkeen erä *Valmistus omaan käyttöön*. Tämä erä on yhteinen oikaisuerä, tuloutuserä, useille menotileille. Tällöin tuloslaskelmas- ta ilmenevien menojen rakenne ei välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa kulurakenteesta. Sen vuoksi voidaan tarvita liitetieto selventämään omaan käyttöön valmistuksen erän sisältöä, jos erä on tuloksen arvioinnin kannalta merkittävä.

Vaihtoehtoisena tapana on käyttää menonsiirtoja, jolloin yksittäisiltä menotileiltä tehdään menonsiirtokirjaukset pysyvien vastaavien tileille, kun hyödyke otetaan omaan käyttöön pysyvänä vastaavana käytettäväksi.

Kirjanpitolain johdonmukaisuuden laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisesta tilikaudesta toiseen edellyttää, että valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti tilikaudesta toiseen.

Kuntajaoston yleisohjeessa tuloslaskelman laatimisesta on esitetty myös edellä mainitut kaksi menettelyvaihtoehtoa. Yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen, vaan annettu vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta.

Kuntajaoston kannanotto

Kunta voi hankkia pysyvien vastaavien hyödykkeitä joko rakentamalla itse tai rakennuttaa sen ulkopuolisella urakoitsijalla taikka ostaa jo olemassa olevan valmiin hyödykkeen. Näiden määrittelyyn otettiin kuntien taloustilaston määrittelyt. Tällä tavoin myös taloustilastoa varten luokittelu syntyy samanaikaisesti.

Omajohtoinen rakentaminen

Kuntien taloustilastoinnissa omajohtoisella rakentamisella tarkoitetaan aktivoitavien pysyvien vastaavien hankinnassa sellaista rakennustoimintaa, jossa kunta tai kuntayhtymä kantaa kokonaisvastuun rakentamisesta. Kunta tai kuntayhtymä maksaa tällöin muun muassa työntekijöitten palkat sosiaalikulunsa eli toimii työnantajana yleensä pääosalle työntekijöitä. Sivu- ja alaurakat (esimerkiksi vesijohtotyöt, maala-

---

ustyöt) saatetaan teettää eri yrityksillä, mutta nämä vastaavat vain omasta osaurakastaan.

Kun kunta itse rakentaa pääasiallisesti hyödykkeen omaa henkilökuntaa käyttäen ja mahdollisesti voi käyttää joiltakin osin myös ali- tai sivu-urakoita, silloin toimintaa voidaan pitää valmistuksena omaan käyttöön. Kuntajaosto pitää perusteltuna tällaisen hankkeen kaikkien menojen kirjaamista tuloslaskelman kulutileille ja *Valmistus omaan käyttöön* -erän avulla aktivoitavaksi taseeseen. Jos kunnalla on merkittävästi omaa rakennustoimintaa, silloin *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttäminen on järkevämpää kuin suorien menonsiirtojen käyttäminen tilitapahtumien suuren määrän vuoksi. *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttämisen etuna on myös, että muun muassa kaikki henkilöstökulut sisältyvät tuloslaskelmaan ja siten yksinkertaistavat niiden käsittelyä.

Rakennuttaminen

Rakennuttamisella tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sellaista rakentamista, jossa kunta tai kuntayhtymä teettää rakennushankkeen ulkopuolisilla urakoitsijoilla joko kokonaisurakkana tai jaettuina urakoina. Kunta tai kuntayhtymä vastaanottaa rakennuksen sen valmistuttua eikä toimi työnantajana rakentamisen aikana.

Kuntajaosto pitää perusteltuna rakennuttamalla hankitun pysyvän vastaavan hyödykkeen urakoista aiheutuvien menojen merkitsemistä ensisijaisesti suoraan taseeseen rakentamisvaiheen aikana keskeneräisiin hankkeisiin ja hankkeen valmistumistilikaudella siirtää asianomaiseen hyödykeryhmään. Jos tällaiseen hankkeeseen liittyy vähäisiä kunnan oman henkilöstön työstä aiheutuvia henkilöstö-, matka- ja muita kustannuksia, esimerkiksi rakennuttajan rakennustyön valvojan tai konevarikon kuluja tms. menoja, nämä menoerät kirjataan ensisijaisesti tuloslaskelmaan kuluksi ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen kyseiselle aktivoitavalle hankkeelle menoksi. Jos rakennuttajana toimii kunnan liikelaitos tai muu taseyksikkö, myös näissä tilanteissa menetellään samalla tavoin.

Toisena vaihtoehtona tällaiset menot voidaan kohdistaa suorina menonsiirtoina aktivoitavalle hankkeelle. Johdonmukaisuuden periaatteen mukaan kunnassa noudatetaan jatkuvasti valittua tapaa.

Ostaminen valmiina

Investointihyödykkeiden ostamisella valmiina tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sitä, että pysyvien vastaavien investointihyödyke tai arvopaperi on ostettu jo "olemassa olevana" siten, että koko kansantalouden tasolla ei ole tapahtunut pääomatavaroiden lisääntymistä, vaan ainoastaan omistaja on vaihtunut (esim. osakkeet, osuudet, kalusto, maa- ja vesialueet, valmiit rakennukset ja rakennelmat, ns. valmiit tuotteet). Valmiina ostettujen aktivoitavien hyödykkeiden hankintamenot merkitään suoraan taseeseen luonteensa mukaiseen hyödyke-erään.

Kuntajaoston lausunto

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenojen kirjaamisessa menetellään edellä kannanotossa selostetulla tavalla. Valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti.

Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely valmistettaessa hyödyke kunnan toiselle tehtävälle ja tehtävän omaan käyttöön

Edelliseen kuntajaoston lausuntoon liittyen kuntajaoston sihteeri vastasi yhdelle kaupungille kysymykseen liikelaitosten ja eri yksiköiden välisen investointi-hyödykkeiden valmistuksen kirjanpidolliseen käsittelyyn (4.10.2011).

Joskus on epäselvää, miten kirjanpidossa menetellään, kun pysyvien vastaavien hyödykkeen valmistaa kunnan toinen yksikkö tai liikelaitos toiselle liikelaitokselle tai yksikölle. Kunnan organisaatioon kuuluu usein muiden tehtävien lisäksi liikelaitoksia ja taseyksiköitä, jotka käytännössä tuottavat investointipalveluita toisilleen. Osa taseyksiköistä on sellaisia, jotka ainoastaan ostavat aktivoitavia investointi-palveluita. Esimerkiksi tilakeskusliikelaitos ostaa kiinteistöjen perusparannus-investointeja kiinteistönhoitoliikelaitokselle, tai tekninen keskus -tehtäväyksikkö ostaa katu- ja vihertuotantoliikelaitokselta esimerkiksi tie- ja viherinvestointeja ja taseyksiköt ostavat lähes kaikki investointinsa teknisen keskuksen yksiköltä. Tai varikkoliikelaitoksen konevuokrauksesta osa kohdistuu esimerkiksi katu- ja vihertuotantoliikelaitokselle, joka sisällyttää vuokratulot myyntihintaan myydessään hyödykkeen tekniselle keskukselle, missä taas osa kohdistetaan investointeihin.

Vastauksen perusteluja

Kuntalain mukaan kunnan tai kuntayhtymän liikelaitoksen kirjanpito on eriytettävä kunnan tai kuntayhtymän kirjanpidossa. Kuntajaosto on antanut yleisohjeen kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä. Liikelaitoksen investoinnit eivät sisälly kunnan talousarvion investointiosaan, vaan liikelaitoksen johtokunta hyväksyy liikelaitoksen talousarvion investoinnit. Liikelaitosyleisohjeessa valmistuksesta omaan käyttöön on annettu ohje:

”Jos liikelaitoksella on merkittävässä määrin valmistusta omaan käyttöön, on oman käytön valmistusarvon esittäminen erikseen tuloslaskelmassa liikevaihdon jälkeen perusteltua. Omaan käyttöön valmistuksen kirjanpidollisesta käsittelystä on annettu ohjeet *yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta* (2006, tarkistettu 2011).

Perusteluissa esitettiin em. tuloslaskelmaohjeen vaihtoehtoiset tavat omaan käyttöön valmistuksen kirjausmenettelyistä eli tuloslaskelman erän *Valmistus omaan käyttöön* käyttämisestä siirrettäessä tuloslaskelman menoja aktiivaksi taseeseen tai suorina menonsiirtoina eri tuloslaskelman menotileiltä.

Kuntajaoston yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen vaan annettu em. vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta. Yleisohjeissa ei ole myöskään otettu kantaa tarkemmin, miten liikelaitoksen ja kunnan muun yksikön taikka kahden liikelaitoksen välisessä pysyvien vastaavien hyödykkeiden valmistuksessa menetellään.

Koska kuntajaosto oli juuri antanut lausunnon 101/2011, vastauksessa viitattiin tämän edellä selostetun lausunnon kannanottoon omajohtoisesta rakentamisesta, rakennuttamisesta ja ostamisesta valmiina, jotka soveltuvat ja käytetään myös liikelaitoksen hyödykkeiden hankinnan määrittelyyn.

Käsittely kirjanpidossa

Liikelaitoksen, muun taseyksikön tai tehtäväyksikön omaan käyttöönsä valmistus ja hankinta

Kun liikelaitos, muu taseyksikkö tai tehtäväyksikkö valmistaa tai hankkii omaan sisäiseen käyttöönsä pysyvien vastaavien hyödykkeen, tällöin menetellään kuntajaoston

---

lausunnossa 101/2011 esitettyjen periaatteiden mukaisesti erilaisissa hankintatavoissa.

Liikelaitoksen, muun taseyksikön tai kunnan tehtävän välillä tapahtuvan valmistuksen tai rakennuttamisen ja valmiin hyödykkeen hankinnan käsittely

Kun kunnan liikelaitos valmistaa pysyvien vastaavien hyödykkeen toiselle kunnan liikelaitokselle, taseyksikölle tai tehtävälle, silloin menetellään tällaisen hyödykkeen valmistuksen käsittelyssä aina siten, että ulkoiset menot kirjataan valmistavan (tuottajan) liikelaitoksen menotileille ja myynti sisäisenä myyntinä toiselle liikelaitokselle, taseyksikölle tai tehtävälle käsitellään *Rahatili tai Yhdystili an Myyntituotot* (sisäisestä valmistuksesta omaan käyttöön). Ostajana oleva taseyksikkö tai tehtävä merkitsee hankinnan tuloslaskelmaansa muiden palvelujen ostoihin *Rakentamispalvelut* (sisäinen) an *Yhdystili (tai Rahatili)*. Aktivointi ostajaliikelaitoksessa, ostajataseyksikössä tai ostajatehtävässä merkitään pysyvien vastaavien asianomaiseen ryhmään vastatilinä tuloslaskelman tili *Valmistus omaan käyttöön*. Näin menetellään sekä omajohtoisen rakentamisen että rakennuttamisen ollessa kyseessä. Näin joudutaan menettelemään sen vuoksi, koska kullakin liikelaitoksella ja taseyksiköllä on oma kirjanpito ns. tilikauden aikana eriytettyinä.

Kun hankitaan valmiita pysyvien vastaavien hyödykkeitä, silloin hankinta merkitään suoraan lopullisen käyttäjän taseeseen, vaikka hankinnan käytännön tehtävät hoitaisi liikelaitos tai taseyksikkö toisen yksikön tai tehtävän puolesta.

Eliminointi tilinpäätöksessä

Koko kunnan tilinpäätösyhdistelyssä eliminoidaan liikelaitoksen, taseyksikön tai tehtävän välinen sisäinen myynti ja osto, jolloin ulkoiseen tilinpäätökseen jää tuloslaskelmaan rakentamispalvelujen menot ja niiden oikaisuna erä *Valmistus omaan käyttöön* sekä menojen kirjaaminen taseeseen.

Käsittely talousarviossa

Taseyksikön ja kunnan muun tehtävän investoinnit käsitellään samalla tavoin kunnan talousarvion investointiosassa. Tällöin taseyksikön ollessa pysyvien vastaavien hankkeen tuottajana, se merkitsee omajohtoisen rakentamisen kokonaan ja rakennuttamisen vähäiset kunnan oman työn osuudet tuloslaskelmaosaansa asianomaisen hankkeen määrärahoihin ja menoja oikaisemaan erän *Valmistus omaan käyttöön*. Samaa hanketta ei pidä esittää kahteen kertaan investointimenona.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 29.11.2011

Lausunto 102/2011, liite 3

102. Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin

Lausuntopyyntö

Kaupunki pyysi kuntajaoston lausuntoa

1. voidaanko sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin kuntayhtymä-tytäryhteisönä ja

2. voidaanko kaupungin suoran omistuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kautta tulevan välillisen omistuksen tuottama äänivalta huomioon ottaen osakeyhtiö katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin tytäryhteisönä

lausuntopyynnössä tarkemmin esitettyjen kuntayhtymän omistusosuuksien ja perussopimuksen määräysten sekä yhtiön omistusosuuksien ja osakassopimuksen perusteella.

Kuntayhtymän taustatietoja

Kaksi kaupunkia ja kaksi kuntaa ovat perustaneet kuntayhtymän, jonka peruspääoman suhteellinen osuus jakaantuu 31.12.2010 tilanteen mukaan seuraavasti:

A	59,83 %
B	17,33 %
C	10,95 %
D	11,89 %

Yhtymävaltuusto muodostuu 15 jäsenestä, joista A nimeää 7 jäsentä, B 4 jäsentä, C 2 jäsentä ja D 2 jäsentä. Perussopimuksen 7 §:n mukaan kunnan äänivalta perustuu kunnan asukasluvun osuuteen yhteistoiminta-alueen asukasluvusta. Kunnan äänivalta jaetaan valtuustokausittain kunnan edustajien kesken yhtä suuriin osiin. Äänivalta on jäsenkohtainen. Asukaslukuna käytetään kunnallisvaalia edeltävän vuoden asukaslukua 31.12. Äänestystilanteissa päätökset tehdään 60 %:n äänivallan enemmistöllä. Tätä säännöstä ei sovelleta henkilövaaleissa eikä mikäli lainsäädännöstä muuta johdetaan. 31.12.2010 tilanteen mukaan asukasluvun mukainen kunnittainen äänivalta jakaantuu seuraavasti:

A	54,80 %
B	23,38 %
C	11,86 %
D	9,96 %

Perussopimuksen 9 §:n mukaan yhtymävaltuusto valitsee jäsenkuntien esittämistä ehdokkaista yhtymähallitukseen viisitoista jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen, seuraavasti:

A	7 jäsentä ja varajäsentä
B	4 jäsentä ja varajäsentä
C	2 jäsentä ja varajäsentä
D	2 jäsentä ja varajäsentä

Yhtymähallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtymävaltuusto valtuustokaudeksi kerrallaan pääsääntöisesti eri kunnista. Perussopimuksen 10 §:n mukaan yhtymähallituksen äänivallan osalta noudatetaan samaa kuin yhtymävaltuuston osalta on äänivallasta määrätty.

Yhtiön taustatietoja

Edellä mainitut kaupungit ja kunnat sekä kuntayhtymä ovat perustaneet Y Oy:n (jäljempänä Yhtiö), joka vastaa ko. yhteisöjen tietohallintopalvelujen tuottamisesta. Yhtiön osakkeiden määrä ja omistusosuus jakaantuvat seuraavasti:

Osakkeen omistaja	Osakkeiden määrä	Omistusosuus %
A	30	30
B	15	15
C	5	5
D	5	5
E kuntayhtymä	45	45

Yhtiön osakassopimuksen 6. kohdan mukaan jokaisella osakkaalla on oikeus nimetä hallitukseen yksi jäsen. Yhtiön hallitukseen kuuluu viisi jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Yhtiön hallitus muodostetaan siten, että siihen valitaan kunkin osakaskunnan kunnallisjohtaja ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi kunnallisjohtajan sijainen sekä Kuntayhtymän toimitusjohtaja ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen toimitusjohtajan sijainen.

Perusteluja

Perusteluissa tuotiin esiin kuntajaoston konserniyleisohjeen määrittelyt kuntakonsernista, tytäryhteisöstä ja konserniyhteisöstä sekä kuntayhtymän yhdistelystä aina omistusosuuden suhteessa konsernitilinpäätökseen. Lisäksi lausuntoa perusteltiin kirjanpitolain säännöksillä ja kirjanpitolautakunnan konsernitilinpäätösyleisohjeen ohjeilla konsernisuhteesta, tytäryrityksestä, määräysvallasta ja ääniosuuden laskemisesta. Kirjanpitolain säännöksiä sovelletaan myös kuntakonsernissa.

Kuntajaosto on antanut aikaisemmin lausunnon 79/2007 konsernisuhteen muodostumisesta kuntakonsernissa, jota selostettiin lausunnon perusteluissa.

Kuntajaoston lausunto

Lausunnossaan kuntajaosto totesi, että kuntayhtymä on hakijan kuntakonserniin kuuluva tytäryhteisö, koska kunnalla on enemmän kuin puolet kuntayhtymän peruspääomasta jäsenosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perussopimukseen sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5.2 §). Tytäryhteisöasemasta riippumatta kuntayhtymä yhdistellään aina kunnan konsernitilinpäätöksessä suhteellisesti kunnan osuuden perusteella kuntayhtymän peruspääomasta.

Merkille pantavaa on, että kuntayhtymä voi olla kunnan tytäryhteisö peruspääomassuorien äänimäärän enemmyyden perusteella riippumatta siitä, vaikka perussopimukseen sisältyisi äänestysrajoitus.

Osakeyhtiöön, jossa kunnalla yksin tai yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa tai kunnan tytäryhteisöllä yksi tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta, sovelletaan KPL 1:6.1 §:n tytäryhteisöasemaa koskevaa säännöstä. Koska tässä tapauksessa hakija omistaa yhtiön osakkeista 30 % ja kunnan tytäryhteisöasemassa oleva kuntayhtymä 45 %, on niillä yhdessä yli puolet yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Siten kunnalla on KPL 1:5.1 §:n 1-kohdan mukainen määräysvalta yhtiössä. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta.

Tässä yhtiössä jokaisella viidellä osakkaalla on oikeus nimetä viisijäseniseen hallitukseen yksi jäsen ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Näin ollen säännöstä oikeudesta nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä ei sovelleta hakijan tarkoittaman yhtiön tytäryhteisöaseman määrittämisessä.

Vähemmistöosuus yhtiöstä erotetaan todellisen omistusosuuden mukaisena. Tällöin otetaan huomioon yhtiön muiden omistajien osuus välittömänä vähemmistöosuutena sekä kuntayhtymän muiden jäsenkuntien osuus välillisenä vähemmistöosuutena.

Lisätiedot:

Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036

Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789

Marja-Liisa Ylitalo, p. 09 771 2083, 050 4100 054

Tilastoinnin määrittäminen tilastovuodelle 2011 ja 2012

Uusista tiedoista tukiovetustuntien määrää kysytään talous- ja toimintatilaston yhteydessä jo tilastovuodelta 2011 (vuoden 2012 tiedonkeruu). Muita tässä esitettyjä tietoja kysytään vasta tilastovuodelta 2012 (vuoden 2013 tiedonkeruu), mikä edellyttää kyseisten tietojen seurantaan jo vuoden 2012 alusta lähtien.

Muut toimintatiedot, taulukko 51:

Tukiovetustuntien lukumäärä, kpl/v (tilastovuodesta 2011 lähtien)

Perusopetuksen opetustuntimäärään sisältyvät tukiovetustunnit. Perusopetuslain (628/1998) 13 §:n mukaan oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkehen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiovetusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan tukiovetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti.

Sosiaalipalveluiden toimintatilasto, taulukko 54:

Vammaisten työtoiminta, toiminnan piirissä asiakkaita 31.12 (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Vammaisten henkilöiden työtoiminta on toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömillä henkilöillä, joilla ei ole vammaisuuden takia edellytyksiä osallistua tai hakeutua tavanomaiseen työhön avoimille työmarkkinoille. Työtoimintaa järjestetään kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämissä työ- ja toimintakeskuksissa sekä tavallisilla työpaikoilla niin sanottuna avotyötoimintana. Työtoiminta on tyypillisesti tekstiili- ja puutöitä sekä yrityksille alihankintana tehtävää kokoonpano- ja pakkaustyötä.

Vammaisten henkilöiden työtoimintaan osallistuvan henkilön ja toiminnan järjestäjän välille ei synny työsopimuslain mukaista työsuhdetta. Työtoimintaan osallistuvien henkilöiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Lisäksi toimintaan osallistuvalla voidaan maksaa työosuusrahaa tai vastaavaa korvausta. Työtoimintaa järjestetään sosiaalihuoltolain (SHL) 27 e §:n ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (KVL) 2 §:n 4 kohdan perusteella.

Työ- ja päivätoimintaan osallistunut asiakas voidaan kirjata toimintatilastossa sekä työ- että päivätoiminnan asiakkaaksi.

Vammaisten päivätoiminta, toiminnan piirissä asiakkaita 31.12 (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Vammaisten henkilöiden päivätoiminta on kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamista. Vammaisten henkilöiden päivätoimintaa järjestetään vaikeavammaisille henkilöille, joilla ei erittäin vaikean vammaisuuden takia ole edellytyksiä tehdä työtä tai osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaiseen työtoimintaan.

Päivätoimintaan osallistuvien toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Päivätoimintaan osallistuville ei makseta työosuusrahaa tai vastaavaa korvausta. Päivätoimintaa järjestetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuista annetun lain (VPL) 8 b §:n ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (KVL) 2 §:n 4 kohdan perusteella.

Työ- ja päivätoimintaan osallistunut asiakas voidaan kirjata toimintatilastossa sekä työ- että päivätoiminnan asiakkaaksi.

Talous- ja toimintatilasto, taulukko 07:

Palvelusetelillä tarkoitetaan kunnan sosiaali- ja terveystalouden käyttäjälle myönnettyä sitoumusta korvata palvelujen tuottajan antaman palvelun kustannukset kunnan ennalta määrittelemään arvoon asti. Palvelusetelillä järjestetyissä palveluissa asiakas ei maksa asiakasmaksua kunnalle.

Kotihoidon palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Kotihoidon palvelusetelimenoihin luetaan kotipalvelun ja kotisairaanhoidon palvelusetelimenot.

Kotipalvelu sisältää kodinhoitoavun sekä asiakkaiden selviytymistä omissa kodeissaan tukevat kotipalvelun tukipalvelut, kuten kuljetus-, saatto-, ateriat-, kylvytys- ja siivouspalvelut, vaatehuolto, turvapalvelut, lumityöapu, ilta- ja yötyöpartiotoiminta.

Kotisairaanhoidon sisältää kotona annettavat terveyden- ja sairaanhoidon palvelut.

Palveluasumisen palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Palveluasumiseen annettujen palvelusetelien menot (sekä ympärivuorokautinen että ei-ympärivuorokautinen palveluasuminen). Palveluasumisessa palveluseteli voidaan antaa hoito- ja hoivapalveluihin ja siivous-, turva- ja muihin tukipalveluihin.

Terveydenhuollon palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Palvelusetelillä järjestetyt terveydenhuollon avohoidon, vuodeosastohoidon sekä suun terveydenhuollon palvelut. Kotisairaanhoidon palvelusetelimenot sisältyvät kotihoidon palvelusetelimenoihin.

Muut palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Muut palvelusetelillä järjestetyt toiminnot, jotka eivät sisälly kohtiin kotihoidon, palveluasumisen ja terveydenhuollon palvelusetelimenot.

Muut tilastoinnin muutokset

Sosiaalipalveluiden toimintatilasto, taulukko 54 (tilastovuodesta 2012 lähtien):

- Vanhusten laitospalveluiden ikäjaottelu poistuu (rivit 220 110 - 220 170)
- Vanhustenhuollon palveluasumisen ikäjaottelu poistuu (rivit 240 110 - 240 170)
- Vanhustenhuollon tehostetun palveluasumisen ikäjaottelu poistuu (rivit 240 193 - 240 197)
- Kotipalveluiden ikäjaottelu tarkentuu siten, että nykyinen ikäluokka 75–84-vuotiaat jaetaan kahdeksi: 75–79- sekä 80–84-vuotiaat (rivit 235 134 ja 235 340)
- Omaishoidon tuella hoidettujen lukumäärän ikäjaottelu tarkentuu siten, että nykyinen ikäluokka 75–84-vuotiaat jaetaan kahdeksi: 75–79- sekä 80–84-vuotiaat (rivi 240 617)

Lisäksi vuoden 2012 alussa kerättävään tilinpäätösarviotilastoon tulee seuraavat lisäykset (tilastovuodesta 2011 lähtien):

- lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat
- pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainat
- lyhytaikaiset lainat (yhteenlaskettuna lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnalta ja kuntayhtymältä, julkisyhteisöiltä sekä muilta luotonantajilta)
- pitkäaikaiset lainat (yhteenlaskettuna lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnalta ja kuntayhtymältä, julkisyhteisöiltä sekä muilta luotonantajilta)
  - o siitä: pitkäaikaiset lainat valtiolta
  - o siitä: pitkäaikaiset lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä
  - o siitä: pitkäaikaiset lainat sosiaaliturvarahastoilta

Muuta tilastointiin liittyvää

Kuntaliitossa valmistellaan päivitettyjä painoksia teoksista *Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset* sekä *Tililuettelomalli kunnille ja kuntayhtymille*. Molempien teoksien uudet versiot on tarkoitus julkaista vuoden 2012 alkukeväästä. Teoksiin on päivitetty tilastointiin liittyviä uudistuksia sekä kirjanpito-ohjeistuksia, jotka vaikuttavat myös tilastointiin. *Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset* oppaaseen on lisäksi lisätty kappale yhteistoiminta-alueiden kirjauksien selvennykseksi.

Lisätiedot:

Mikko Mehtonen, p. 09 771 2645, 050 592 8986
Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut vuonna 2012

Sosiaaliturvamaksu

Sairausvakuutusmaksu

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti 10.11.2011 sairausvakuutusmaksujen maksu- prosentit vuodelle 2012. Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksu pysyy vuonna 2012 samana kuin vuonna 2011, eli 2,12 %.

Kansaneläkemaksu

Kuntatyönantajan kansaneläkemaksu poistui vuoden 2010 alusta.

Sosiaaliturvamaksusta vapauttaminen eräissä kunnissa poistuu 2012

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta eräissä kunnissa vuosina 2003–2009 annettu laki (1200/2002) on ollut voimassa Enontekiön, Inarin, Kemijärven, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Pellon, Posion, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen ja Ylitornion kunnissa sekä niin sanotuissa A-saaristokunnissa eli Hailuodon, Houtskarın, Iniön, Korppoon, Nauvon ja Velkuan kunnissa (kokeilu-alue) vuoden 2003 alusta lukien. Lakia muutettiin vuonna 2005 (1112/2005), jolloin lain voimassaoloa jatkettiin vuodesta 2006 vuoden 2009 loppuun saakka ja lain soveltamisalaan laajennettiin koskemaan yksityisten työnantajien lisäksi muun muassa myös kuntia ja kuntayhtymiä. Lisäksi samanlainen sosiaaliturvamaksuja koskeva kokeilu on toteutettu Kainuun maakunnassa vuosina 2005–2009 (1094/2004). Työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamista laajennettiin vuoden 2007 alusta vuoden 2009 loppuun seuraaviin kuntiin: Ilomantsi, Juuka, Lieksa, Nurmes, Rautavaara ja Valtimo (1056/2006). Myös näissä kunnissa maksuvapautus koskee myös kuntatyönantajia. Maksuvapautuksen vuotuinen enimmäismäärä on 30 000 €.

Kokeilua jatkettiin (1034/2008) vuonna 2009 toteuttavista kuntajaon muutoksista huolimatta Naantalın kaupungissa lakkautetun Velkuan alueella ja Länsi-Turunmaan kaupungissa lakkautettujen Houtskarın, Iniön, Korppoon ja Nauvon kuntien alueella niiden työnantajien osalta, joilla on kiinteä toimipaikka näissä lakkautetuissa kunnissa ja jotka ovat tehneet lain mukaisen aloitusilmoituksen ja käyttäneen maksuvapautusta vuoden 2008 loppuun mennessä.

Eduskunta päätti joulukuussa 2009 mainittujen vapauttamisten jatkamisesta sairausvakuutusmaksun osalta vuosina 2010 ja 2011 (1366–1367/2009).

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan kokeilua ei jatketa, joten sosiaaliturvamaksusta vapauttaminen poistuu siten yllämainittujen kuntien osalta vuonna 2012.

Työttömyysvakuutusmaksu

Kuntatyönantajan työttömyysvakuutusmaksuprosentit vuonna 2012 on 0,80 % palkkasummarajaan asti ja 3,20 % palkkasummarajaa ylittävältä osalta, eli samat kuin vuonna 2011. Palkkasummarajaa korotetaan 1 879 500 eurosta 1 936 500 euroon vuonna 2012. Myös vakuutetun työttömyysvakuutusmaksu pysyy vuonna 2012 samana kuin vuonna 2011, eli 0,60 %. Hallituksen esitys siitä, että vuodelle 2012 aikai-

semmin ehdotettuja työttömyysvakuutusmaksujen korotuksia ei toteuteta (132/2011) on hyväksytty eduskunnassa.

Eläkemaksut

Palkansaajan eläkemaksu

Alle 53-vuotiaan työntekijän eläkemaksu on vuonna 2011 ollut 4,7 %, ja 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien työntekijöiden työeläkemaksu on ollut 6,0 %. Korotettu maksu ei kuitenkaan koske ennen 1.1.1940 syntyneitä. Palkansaajien keskimääräinen eläkemaksu on siten kunta-alalla vuonna 2011 noin 5,1 % palkasta.

Alle 53 vuotiaan eläkemaksu nousee 5,15 %:iin vuonna 2012, ja 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien työntekijöiden eläkemaksu nousee 6,5 %:iin. Palkansaajien keskimääräinen eläkemaksu on siten kunta-alalla vuonna 2012 noin 5,6 % palkasta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on päättänyt palkansaajan maksusta 10.11.2011.

KuEL-maksu

Kuntasektorin keskimääräinen KuEL-kokonaismaksu on vuonna 2012 noin 29,2 prosenttia. Kun tästä vähennetään työntekijöiden keskimääräinen eläkemaksu 5,6 prosenttia, niin työnantajan keskimääräinen KuEL-maksu vuonna 2012 on 23,6 prosenttia, eli sama kuin vuonna 2011. Jäsenyhteisön todellinen työnantajamaksu poikkeaa yleensä keskimääräisestä maksusta. Kevan valtuuskunta vahvisti 9.12.2011 kunta-alan työnantajien eläkemaksut vuodelle 2012.

KuEL-maksu koostuu

- palkkaperusteisesta maksusta
- varhaiseläkemenoperusteisesta maksusta (varhe-maksu) ja
- eläkemenoperusteisesta maksusta.

Palkkaperusteinen maksu

Työnantajan palkkaperusteinen maksuprosentti on kaikille jäsenyhteisöille sama. Työnantajan palkkaperusteinen maksu 2012 on 16,35 % palkkojen kokonaismäärästä (16,1 % vuonna 2011). Tämä luku ei sisällä yllämainittua palkansaajan osuutta.

Varhe-maksu

Vuoden 2012 varhe-maksu perustuu niihin eläkemenoihin, jotka aiheutuvat 1.2.2009 –31.12.2012 alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä, työttömyyseläkkeistä ja yksilöllisistä varhaiseläkkeistä sekä kuntoutustuista. Maksussa on kolme maksu-luokkaa, jotka määräytyvät KuEL-palkkasumman suuruuden perusteella. Vahvistetut palkkasumma-rajat vuodelle 2012 ovat seuraavat:

Maksuluokka	KuEL-palkkasumma
pientyönantaja	alle 1,9365 milj. euroa
keskisuuri työnantaja	1,9365 – 30,984 milj. euroa
suurtyönantaja	yli 30,984 milj. euroa

Varhe-maksun kokonaismäärä on vuonna 2012 edelleen noin 1,0 % palkkasummasta. Maksun kokonaismäärä on 160 miljoonaa euroa eli 7 miljoonaa euroa enemmän kuin

vuonna 2011. Keva ilmoittaa varhe-maksujen ennakkomaksun tarkan määrän tammi-kuussa 2012 samalla, kun varhe-maksun euromääräiset laskut lähetetään.

Pientyönantajien varhe-maksu on käytännössä hyvin lähellä keskimääräistä maksun tasoa eli noin 1,0 % palkkasummasta.

Keskisuurten työnantajien varhe-maksu perustuu osittain työnantajan omien eläketa- pausten perusteella määräytyvään maksuun ja osin kaikkien keskisuurten työnantaji- en eläketapausten perusteella määräytyvään yhteisvastuulliseen maksun osaan. Yh- teisvastuullinen maksun osa on sitä suurempi, mitä pienempi palkkasumma on ja päinvastoin. Kun palkkasumma on lähellä alarajaa, maksu on lähellä keskimääräistä maksua eli noin 1,0 % palkkasummasta. Lähellä ylärajaa maksu määräytyy lähinnä työnantajan omien eläketapausten perusteella ja on useimmiten parhaiten arvioitavis- sa aikaisemman maksun tason perusteella lisäämällä siihen maksun keskimääräinen nousu.

Suurtyönantajien varhe-maksu voidaan paremmin kuin muissa varhe-maksun luokissa arvioida aikaisemman toteuman perusteella.

Eläkemenoperusteinen maksu

Eläkemenoperusteisen maksun määrä suhteessa KuEL-palkkasummaan laskee 0,25 prosenttiyksikköä 6,25 prosenttiin. Maksun kokonaismäärä on 1 001 miljoonaa euroa eli 9 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2011.

VaEL-maksu

Alustavat kuntatyönantajien keskimääräiset VaEL-kokonaismaksuprosentit ovat seu- raavat:

	2011	2012
Työnantajat (keskimäärin)	20,65	19,86
Työntekijän osuus	5,1	5,6
Kokonaismaksuprosentti	25,75	25,46

Budjetointiohje VaEL-kokonaismaksuprosentista vuodelle 2012, johon sisältyy työnte- kijän osuus, on lähetetty kunnille heinäkuussa. Lopulliset kuntakohtaiset VaEL- kokonaismaksuprosentit vuodelle 2012 vahvistetaan ja ilmoitetaan kunnille vuoden 2011 lopussa, kun VaEL-maksuun sisältyvä hoitokuluprosentti on vahvistettu.

Liitteessä 4 on yhteenvedo vuosien 2008–2012 sosiaalivakuutusmaksuista.

Lisätietoja Kevassa antaa:

Jarmo Helminen
etunimi.sukunimi@keva.fi
johtaja, rekisteri ja maksuosuudet
p. 010 314 2387

Lisätietoja Kuntaliitossa antavat:

Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789
Juhani Turkkila, p. 09 771 2095, 050 66 747

Perus- ja viivästyskorko

1.6.–30.6.2012

Peruskorko

Valtiovarainministeriö on vahvistanut peruskoroksi 2,0 prosenttia ajalle 1.1.–30.6.2012. Peruskorko on myös 1.7–31.12.2011 ollut 2,0 prosenttia.

Peruskorko vahvistetaan puolivuositain, ja se määräytyy vahvistamista edeltävien kolmen kalenterikuukauden aikana julkaistujen 12 kuukauden Euriborkorkojen keskiarvosta. Valtiovarainministeriö vahvistaa peruskoron pyöristettynä lähimpään prosenttiyksikön neljäsosaan.

Viivästyskorko

Viivästyskoron määrittämisessä käytettävä viitekorko on 1.7–31.12.2011 ollut 1,5 prosenttia. Viivästyskorko samana ajanjaksona on siten ollut 8,5 prosenttia.

Suomen Pankki ilmoittaa viivästyskoron määrittämisessä käytettävän viitekoron. Viivästyskorko on viitekorko lisättynä korkolain mukaisella 7 prosenttiyksiköllä. Viivästyskoron määrittämisessä käytettävä viitekorko on nyt Euroopan keskuspankin viimeimpään perusrahoitusoperaatioon ennen kunkin puolivuotiskauden ensimmäistä kalenteripäivää soveltama korko pyöristettynä ylöspäin lähimpään seuraavaan puoleen prosenttiyksikköön. Tätä viitekorkoa sovelletaan seuraavan kuuden kuukauden ajan.

Tiedon viivästyskorosta ajalle 1.1.–30.6.2012 saa vuodenvaihteen tienoilla nopeimmin Suomen Pankin Internet-sivulta, osoitteesta: <http://www.suomenpankki.fi> asiakohdasta korot. Koroista tiedotetaan myös tiedotusvälineissä.

Lisätiedot:

Jari Vaine, p. 09 771 2018, 050 562 7687

Muutoksia kuntatalousyksikössä

Kuluvan syksyn aikana on kuntatalousyksikössä tapahtunut useita henkilövaihdoksia.

Verotuksen asiantuntijaksi on valittu Jukka Hakola 15.8.2011 alkaen. Jukka Hakolan vastuualueeseen kuuluu verotuksen edunvalvonta, kehittäminen ja verotukseen liittyvä koulutus. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2086 sekä 050 411 7112.

Erityisasiantuntijaksi kuntatalousyksikön talouden ohjaustiimiin on valittu Mikko Mehtonen 1.9.2011 alkaen. Mikko Mehtosen tehtäviin kuuluu muun muassa kustannuslaskennan ja tuottavuuden seuranta ja kehittäminen. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2645 sekä 050 592 8986.

Avustavaksi asiantuntijaksi on valittu Benjamin Strandberg 1.9.2011 lukien. Benjamin Strandbergin työtehtäviin kuuluu mm. rahoitukseen (verotukseen) sekä talouden ohjaukseen liittyvät tehtävät. Benjaminin tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2082 sekä 050 594 0603.

Jari Vaine on valittu rahoituksen ja sijoitustoiminnan erityisasiantuntijaksi 1.12.2011 alkaen. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2018 sekä 050 562 7687.

Kehittämispäällikkö Jouko Heikkilä vastuualueena kuntien valtionosuudet on siirtynyt eläkkeelle 16.12.2011. Hänen tehtäviään jatkaa Sanna Lehtonen. Sanna Lehtosen puhelinnumerot ovat 09 771 2079 sekä 050 575 9090.

Kehittämispäällikkö Mikael Enberg on 1.12.2011 siirtynyt Kauniaisten kaupungin talousjohtajaksi. Hän jatkaa kuitenkin Kuntaliiton palveluksessa osa-aikaisena (20 %).

Lisätiedot:

Timo Kietäväinen, p. 09 771 2700, 0400 486 043

Reijo Vuorento, p. 09 771 2078, 050 66 741

ELÄKEMAKSUT PALVELUJEN TUOTANNON MUUTOKSISSA

Keva on laatinut oppaan kuntapalvelujen uudistusten vaikutuksista eläkemaksuihin. Se sisältää laajat ja perusteelliset arviot kuntien yhteistoimintaan ja kuntaliitoksiin liittyvien muutosten vaikutuksista eläkemaksuihin.

Kuntapalvelujen tuottamistapojen muutoksilla on aina vaikutuksia myös eläkemaksuihin. Ohjeet ovat yleisluontoisia – jokainen tilanne on omansa. Toivomme, että tästä on apua selvittäessänne oman kuntanne suunnitelmien vaikutusta eläkemaksuihin.

Toivomme myös, että otatte yhteyttä Kevaan jo siinä vaiheessa, kun suunnittelette muutoksia palvelujen tuottamisessa.

Lisätietoja toimintojen muutoksien vaikutuksista eläkemaksuihin antavat johtaja, rekisteri ja maksuosuudet Jarmo Helminen, puh. 020 614 2387 ja erityisasiantuntija Satu Ruuskanen puh. 020 614 2834, sähköposti etunimi.sukunimi@keva.fi.

Lisää tietoa aiheesta sekä muiden asiantuntijoidemme yhteystiedot löydät verkkosivuiltamme osoitteessa www.keva.fi/tyonantajille.

Hyvää joulua
ja
onnellista uutta vuotta 2012!

Yleinen taloudellinen tilanne

<i>Muuttuja</i>	<i>2009</i>	<i>2010*</i>	<i>2011**</i>	<i>2012**</i>	<i>2013**</i>
<i>(%-muutos)</i>					
<i>Tuotanto (määrä)</i>	-8,2	3,6	2,6	0,4	1,7
<i>Palkkasumma</i>	-1,1	2,2	5,0	3,8	4,0
<i>Ansiotaso</i>	4,0	2,6	2,8	3,4	2,6
<i>Työllisyys (määrä)</i>	-2,9	-0,4	1,0	-0,3	0,1
<i>Inflaatio</i>	0,0	1,2	3,5	2,7	2,2
<i>(%-yksikköä)</i>					
<i>Työttömyysaste</i>	8,2	8,4	7,9	8,1	8,0
<i>Verot/BKT</i>	42,5	42,1	43,1	43,3	43,3
<i>Julkiset menot/BKT</i>	55,9	55,3	54,7	55,4	55,7
<i>Rahoitusjäämä/BKT</i>	-2,7	-2,8	-1,2	-1,4	-1,5
<i>Julkinen velka/BKT</i>	43,3	48,3	49,4	52,1	54,0
<i>Vaihtotase/BKT</i>	2,1	1,9	0,3	0,9	1,1
<i>Euribor 3 kk, %</i>	1,2	0,8	1,4	1,3	1,9
<i>10 vuoden korko, %</i>	3,7	3,0	3,0	2,7	3,6

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto

LAUSUNTO 101

1 (3)

4.10.2011

INVESTOINTIHYÖDYKKEEN VALMISTUKSEN KIRJANPIDOLLINEN KÄSITTELY

1 Lausuntopyyntö

Kaupunki A on pyytänyt pyytää kuntajaostolta lausuntoa investointimenojen kirjanpitokäsittelystä silloin, kun niihin liittyy sekä omaa valmistusta että määrältään olennaisia ulkoisia ostoja. Hakija esittää käsittelyksi seuraavaa:

Palkat ja sivukulut sekä matkakulut

Palkat ja sivukulut sekä matkakulut kirjataan tuloslaskelmaan. *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta ko. erät aktivoidaan taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain.

Varastosta ostot investointikohteelle - tasevarasto:

Varastosta ostot aktivoidaan taseeseen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain ja tulot kirjataan varastolle.

Ostolaskut:

Ostolaskut (esim. urakoiden maksuerät ja muut palveluiden ostot) aktivoidaan suoraan taseeseen. Vuoden aikana investoinnit kirjataan ao. pysyvien vastaavien tilille silloin kun se on mahdollista. Näistä voidaan mainita esimerkkinä muun muassa *Maa- ja vesialueet* sekä *Koneet ja kalusto*.

Rakennusten ja kiinteiden rakenteiden kustannukset kirjataan rakentamisvaiheessa tilikauden aikana useimmiten tilille *Keskeneräiset hankkeet*. Vuoden aikana valmistuneet kirjataan tilinpäätöksessä ao. pysyvien vastaavien tileille. Vuodenvaihteessa keskeneräiset jäävät saldoksi tilille *Keskeneräiset hankkeet* vuoden aikana.

Hakijan mukaan mm. urakoiden maksuerien kirjaaminen investointikohteelle *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen muuttaisi hakijan aiempaa kirjauskäytäntöä ja heikentäisi vertailtavuutta muihin kaupunkeihin, jotka eivät noudata samaa kirjaustapaa. Lisätietona hakija toteaa, että useimmiten kaupungin oman työn osuus (henkilöstö- ja matkakustannukset ja konevarikko) ovat hyvin vähäisiä verrattuna ostopalveluiden määrään investointihankkeille, monissa hankkeissa alle 10 % kaikista kuluista. Hakijan mielestä oletettavaa on, että etenkin tuloslaskelman palveluiden ostojen tilille tulisi huomattavasti investointeihin kohdistuvia kuluja, jotka on oikaistu erillisellä *Valmistus omaan käyttöön* -erällä.

2. Perustelut

2.1 Kirjanpitolaki

Kirjanpitolaissa ei ole erikseen säädetty omaan käyttöön otettujen hyödykkeiden kirjaamisesta. Kirjanpitoasetuksen (1339/1997) kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa (1:1.1 §) esitetään erän *Liikevaihto* jälkeen erä *Valmistus omaan käyttöön*.

Valmistus omaan käyttöön -erä on yhteinen oikaisuerä, tuloutuserä, useille menotileille. Tällöin tuloslaskelmasta ilmenevien menojen rakenne ei välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa kulurakenteesta. Kirjanpitolain (1336/1997) oikeiden ja riittävien tietojen vaatimuksen (3:2 §) täyttämiseksi voidaan tarvita liitetieto selventämään omaan käyttöön valmistuksen erän sisältöä, jos erä on tuloksen arvioinnin kannalta merkittävä.

Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää menonsiirtoja, jolloin yksittäisiltä menotileiltä tehdään menonsiirtokirjaukset pysyvien vastaavien tilille, kun hyödyke otetaan omaan käyttöön pysyvänä vastaavana käytettäväksi.

Kirjanpitolain yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluu johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen (3:1 § 2-k). Tämä tarkoittaa, että valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti tilikaudesta toiseen.

2.2 Kuntajaoston yleisohjeet

Kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta on kirjanpitolain mukaisesti esitetty kaksi vaihtoehtoista tapaa omaan käyttöön valmistuksen kirjausmenettelyistä.

Yleisohjeen mukaan omaan käyttöön valmistettavan aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen arvo esitetään tuloslaskelmassa toimintatuottojen jälkeen omalla nimikkeellä *Valmistus omaan käyttöön*. Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus tilikauden tulokseen eliminoidaan silloin, kun aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin. Yleisohjeessa tätä menettelyä pidetään ensisijaisena. Tältä osin yleisohje poikkeaa kirjanpitolautakunnan lausunnossa 164/1976 esitetystä. Lausunnon mukaan omaan käyttöön valmistuksen aiheuttamat menot olisi ensisijaisesti pyrittävä hyvittämään eri menotileiltä jo tilikauden aikana. Jos tämä ei olisi mahdollista, menonsiirtoerät esitettäisiin hankintamenon perusteisesti tuloslaskelman kohdassa *Valmistus omaan käyttöön*. Jos kuluja peruuttava erä ei olisi oleellinen, se voitaisiin myös sisällyttää muihin muuttuviin kuluihin niitä vähentämättä. Tällaisten menojen määrä olisi selvitettävä erikseen kustannuslaskennan tai -laskelmien avulla.

Tuloslaskelmassa esitettyyn omaan käyttöön valmistuksen määrään ja taseeseen aktivoitavaan pysyvien vastaavien hyödykkeen hankintamenuon ei voi sisältyä olennaisia sisäisiä katteita, vaan sisäiset katteet on eliminointava pysyviin vastaaviin aktivoitavasta hankintamenosta.

Toisena vaihtoehtona kuntajaoston yleisohjeessa on, että valmistus omaan käyttöön voidaan käsitellä myös siten, että tuloslaskelmaan kirjattuihin menoihin ei sisällytetä aktivoitavien pysyvien vastaavien hyödykkeen valmistusmenoja. Oman käytön osuus käsitellään menonsiirtona siten, että osuus vähennetään tuloslaskelmaan kirjatusta menoista ja aktivoidaan pysyviin vastaaviin. Tällöin mm. tuloslaskelman henkilöstökulut eivät sisällä aktivoituihin ja henkilöstömenoja. Menonsiirtomenettelyssä tuloslaskelmassa ei käytetä toimintatuottojen jälkeen erää *Valmistus omaan käyttöön*.

Kuntajaoston yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen, vaan annettu vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta.

3 Kuntajaoston kannanotto

Kunta voi hankkia pysyvien vastaavien hyödykkeitä joko rakentamalla itse tai rakennuttaa sen ulkopuolisella urakoitsijalla taikka ostaa jo olemassa olevan valmiin hyödykkeen.

Omajohtoinen rakentaminen

Kuntien taloustilastoinnissa omajohtoisella rakentamisella tarkoitetaan aktivoitavien pysyvien vastaavien hankinnassa sellaista rakennustoimintaa, jossa kunta tai kuntayhtymä kantaa kokonaisvastuun rakentamisesta. Kunta tai kuntayhtymä maksaa tällöin muun muassa työntekijöitten palkat sosiaalikutannuksineen eli toimii työnantajana yleensä pääosalle työntekijöitä. Sivu- ja alaurakat (esimerkiksi vesijohtotyöt, maalaustyöt) saatetaan teettää eri yrityksillä, mutta nämä vastaavat vain omasta osaurakastaan.

Kun kunta itse rakentaa pääasiallisesti hyödykkeen omaa henkilökuntaa käyttäen ja mahdollisesti voi käyttää joiltakin osin myös ali- tai sivu-urakoita, silloin toimintaa voidaan pitää valmistuksena omaan käyttöön. Kuntajaosto pitää perusteltuna tällaisen hankkeen kaikkien menojen kirjaamista tuloslaskelman kulutileille ja *Valmistus omaan käyttöön* -erän avulla aktivoitavaksi taseeseen. Jos kunnalla on merkittävästi omaa rakennustoimintaa, silloin *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttäminen on järkevämpää kuin suorien menonsiirtojen käyttäminen tilitapahtumien suuren määrän vuoksi. *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttämisen etuna on myös, että muun muassa kaikki henkilöstökulut sisältyvät tuloslaskelmaan ja siten yksinkertaistavat niiden käsittelyä.

Rakennuttaminen

Rakennuttamisella tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sellaista rakentamista, jossa kunta tai kuntayhtymä teettää rakennushankkeen ulkopuolisilla urakoitsijoilla joko kokonaisurakkana tai jaettuina urakoina. Kunta tai kuntayhtymä vastaanottaa rakennuksen sen valmistuttua eikä toimi työnantajana rakentamisen aikana.

Kuntajaosto pitää perusteltuna rakennuttamalla hankitun pysyvän vastaavan hyödykkeen urakoista aiheutuvien menojen merkitsemistä ensisijaisesti suoraan taseeseen rakentamisvaiheen aikana keskeneräisiin hankkeisiin ja hankkeen valmistumistilikaudella siirtää asianomaiseen hyödykeryhmään. Jos tällaiseen hankkeeseen liittyy vähäisiä kunnan oman henkilöstön työstä aiheutuvia henkilöstö-, matka- ja muita kustannuksia, esimerkiksi rakennuttajan rakennustyön valvojan tai konevarikon kuluja tms. menoja, nämä menoerät kirjataan ensisijaisesti tuloslaskelmaan kuluksi ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen kyseiselle aktivoitavalle hankkeelle. Jos rakennuttajana toimii kunnan liikelaitos tai muu taseyksikkö, myös näissä tilanteissa menetellään samalla tavoin.

Toisena vaihtoehtona tällaiset menot voidaan kohdistaa suorina menonsiirtoina aktivoitavalle hankkeelle. Johdonmukaisuuden periaatteen mukaan kunnassa noudatetaan jatkuvasti valittua tapaa.

Ostaminen valmiina

Investointihyödykkeiden ostamisella valmiina tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sitä, että pysyvien vastaavien investointihyödyke tai arvopaperi on ostettu jo "olemassa olevana" siten, että koko kansantalouden tasolla ei ole tapahtunut pääomatavaroiden lisääntymistä, vaan ainoastaan omistaja on vaihtunut (esim. osakkeet, osuudet, kalusto, maa- ja vesialueet, valmiit rakennukset ja rakennelmat, ns. valmiit tuotteet). Valmiina ostettujen aktivoitavien hyödykkeiden hankintamenot merkitään suoraan taseeseen luonteensa mukaiseen hyödyke-erään.

4 Kuntajaoston lausunto

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenojen kirjaamisessa menetellään edellä kannanotossa selostetulla tavalla. Valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto

LAUSUNTO 102

1 (5)

29.11.2011

Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin

1 Lausuntopyyntö

1.1 Varsinainen lausuntopyyntö

A:n kaupunki pyytää lausuntoa,

1. voidaanko sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin kuntayhtymä-tytäryhteisönä ja
2. voidaanko kaupungin suoran omistuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kautta tulevan välillisen omistuksen tuottama äänivalta huomioon ottaen yhtiö Y:n katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin tytäryhteisönä

jäljempänä esitettyjen kuntayhtymän omistusosuuksien ja perussopimuksen määräysten sekä yhtiön omistusosuuksien ja osakassopimuksen perusteella.

1.2 Kuntayhtymän taustatietoja

A:n ja B:nkaupungit sekä C:n ja D:n kunnat ovat perustaneet E:n kuntayhtymän (jäljempänä Kuntayhtymä). Kuntayhtymän peruspääoman suhteellinen osuus jakaantuu 31.12.2010 tilanteen mukaan kunnittain seuraavasti:

A	59,83 %
B	17,33 %
C	10,95 %
D	11,89 %

Yhtymävaltuusto muodostuu 15 jäsenestä, joista A nimeää 7 jäsentä, B 4 jäsentä, C 2 jäsentä ja D 2 jäsentä. Perussopimuksen 7 §:n mukaan kunnan äänivalta perustuu kunnan asukasluvun osuuteen yhteistoiminta-alueen asukasluvusta. Kunnan äänivalta jaetaan valtuustokausittain kunnan edustajien kesken yhtä suuriin osiin. Äänivalta on jäsenkohtainen. Asukaslukuna käytetään kunnallisvaalia edeltävän vuoden asukaslukua 31.12.

Äänestystilanteissa päätökset tehdään 60 %:n äänivallan enemmistöllä. Tätä säännöstä ei sovelleta henkilövaaleissa eikä mikäli lainsäädännöstä muuta johdetaan.

31.12.2010 tilanteen mukaan asukasluvun mukainen kunnittainen äänivalta jakaantuu seuraavasti:

A	54,80 %
B	23,38 %
C	11,86 %
D	9,96 %

Perussopimuksen 9 §:n mukaan yhtymävaltuusto valitsee jäsenkuntien esittämistä ehdokkaista yhtymähallitukseen viisitoista jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen, seuraavasti:

- A 7 jäsentä ja varajäsentä
- B 4 jäsentä ja varajäsentä

- C 2 jäsentä ja varajäsentä
D 2 jäsentä ja varajäsentä

Yhtymähallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtymävaltuusto valtuustokaudeksi kerrallaan pääsääntöisesti eri kunnista.

Perussopimuksen 10 §:n mukaan yhtymähallituksen äänivallan osalta noudatetaan samaa kuin yhtymävaltuuston osalta on äänivallasta määrätty.

1.3 Yhtiön taustatietoja

Edellä mainitut kaupungit ja kunnat sekä kuntayhtymä ovat perustaneet Y Oy:n (jäljempänä Yhtiö), joka vastaa ko. yhteisöjen tietohallintopalvelujen tuottamisesta. Yhtiön osakkeiden määrä ja omistusosuus jakaantuvat seuraavasti:

Osakkeen omistaja	Osakkeiden määrä	Omistusosuus %
A	30	30
B	15	15
C	5	5
D	5	5
E kuntayhtymä	45	45

Yhtiön osakassopimuksen 6. kohdan mukaan jokaisella osakkaalla on oikeus nimetä hallitukseen yksi jäsen. Yhtiön hallitukseen kuuluu viisi jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Yhtiön hallitus muodostetaan siten, että siihen valitaan kunkin osakaskunnan kunnallisjohtaja ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi kunnallisjohtajan sijainen sekä Kuntayhtymän toimitusjohtaja ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen toimitusjohtajan sijainen.

2 Lausunnon perustelut

2.1 Kuntalaki (265/1995)

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 68–70 §:n soveltamisesta (67.1 §).

Kuntalain 68 a §:n 1 ja 2 momenttien mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitiilinpäätös. Kunnan konsernitiilinpäätös laaditaan kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä niiden kuntayhtymien, joissa kunta on jäsenenä, tilinpäätösten yhdistelmänä.

2.2 Kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitiilinpäätöksen laatimisesta (2009)

Yleisohjeen mukaan *kuntakonsernilla* tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräysvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Yleisohjeen mukaan kunnalla tai kuntayhtymällä on määräämisvalta muussa yhteisössä, kun sillä on

- enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Ääntenenemmistön perustana voi olla omistus, jäsenyys, yhtiöjärjestys, yhtiösopimus tai niihin verrattavat säännöt tai muu sopimus, tai
- oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen jäsenistä tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä taikka sellaisen toimielimen jäsenistä, jolla on oikeus edellä mainittuun nimittämiseen tai erottamiseen.

Kunnan tai kuntayhtymän *tytäryhteisöllä* tarkoitetaan niitä osakeyhtiöitä, kuntayhtymiä, liikelaitoskuntayhtymiä, yhdistyksiä, muita yhteisöjä ja säätiöitä, joissa kunnalla tai kuntayhtymällä yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräysvalta.

Konsernitilinpäätöksen laativa kunta on kuntakonsernin *emoyhteisö*. Emoyhteisöasema perustuu määräysvaltaan toisessa kirjanpitovelvollisessa.

Konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa sekä sen tytäryhteisöä.

Kuntayhtymä yhdistellään aina kunnan konsernitilinpäätökseen riippumatta siitä, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja velvoitteista, sekä siitä, miten kunnan äänivaltaa on sopimuksilla rajoitettu. Vastaavalla tavalla myös liikelaitoskuntayhtymä yhdistellään aina sen jäsenten konsernitilinpäätökseen. Kuntayhtymä, joka ei ole kunnan tai kuntayhtymän tytäryhteisö, ei kuulu kuntakonserniin, mutta sen tilinpäätös yhdistellään aina kunnan ja/tai kuntayhtymän konsernitilinpäätökseen.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään kunnan konsernitilinpäätökseen aina suhteellisella menetelmällä, vaikka kunnalla olisi määräysvalta kuntayhtymässä. Käytännössä jäsenten äänivaltaa on kuntayhtymän perussopimuksissa usein rajoitettu siten, ettei yksittäisellä jäsenellä ole määräysvaltaa kuntayhtymässä.

2.3 Kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta (7.11.2006)

Konsernisuhde perustuu KPL 1:5.1 §:n ja saman luvun 6 §:n mukaan määräysvaltaan toisessa yrityksessä. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), kun sillä on:

- 1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai
- 2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö (KPL 1:5.1 §).

Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5.2). Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laskemiseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen KPL 1:6 §:ssä tarkoitettu tytäryritykselle kuuluviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön eli bulvaanin äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan (1:5.4 §).

KPL 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko äänten enemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Jos määräysvalta kohdeyrityksessä ei ole johdettavissa pelkästään osakkeiden tai muun omistusoosuuden perusteella, silloin se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yhteisöillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö.

KPL 1:6 §:ssä määritellään käsitteet konserniyritys, emoyritys ja tytäryritys.

Säännöksen 1 momentin mukaan kirjanpitovelvollisella, jolla on KPL 5 §:n mukainen määräysvalta kohdeyrityksessä, on emoyritys ja kohdeyritys on sen tytäryritys. Emoyritys tytäryrityksineen muodostaa konsernin. Emoyritystä ja sen tytäryrityksiä kutsutaan kirjanpitolaissa konserniyrityksiksi.

Säännöksen 2 momentissa säädetään, että kohdeyritys on kirjanpitovelvollisen tytäryritys KPL 5 §:n mukaisin määräysvalta-perusteina myös silloin, kun kirjanpitovelvollisella on yhdessä yhden tai useamman tytäryrityksensä kanssa taikka kirjanpitovelvollisen tytäryrityksellä yksin tai yhdessä muiden tytäryritysten kanssa on määräysvalta kohdeyrityksessä.

Kirjanpitolain säännöksiä sovelletaan myös kuntakonsernissa kuitenkin niin, että käytetään käsitteitä konserniyhteisö, emoyhteisö ja tytäryhteisö.

2.4 Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto 79/2007

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut lausunnon 79/20.3.2007 *Konsernisuhteen muodostuminen kuntakonsernissa*. Tässä tapauksessa yhtiössä oli kahdeksan osakasta, joista yksi osakaskunta omisti 4864 osaketta (64,68 %) ja muut osakaskunnat loput, yhteensä 2656 osaketta (35,32 %). Yhtiöjärjestyksessä hallituksen kokoonpanoksi oli sovittu 10 varsinaista jäsentä ja heille 1-2 henkilökohtaista varajäsentä. Hallitus oli päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä oli saapuvilla. Hallituksen kokouksessa päätökseksi tuli se mielipide, jota kannatti 6/10 annetuista äänistä.

Yhtiön hallintoa koskevassa osakassopimuksessa oli lisäksi sovittu, että hallitukseen viisi jäsentä ja heille varajäsenet nimesi enemmistöosakas ja viisi jäsentä ja heille varajäsenet nimesivät muut osakkaat. Hallituksen puheenjohtaja valittiin enemmistöosakkaan nimeämästä jäsenehdokkaasta. Osakassopimuksessa oli lisäksi sovittu, että hallituksen päätökseksi tuli se ehdotus, jota kannatti vähintään 6/10 annetuista äänistä.

Osakassopimuksessa oli sovittu määränemmistösäännöksiä myös yhtiökokouksessa päätettävillä asioilla osakeyhtiölaissa säädettyjen määränemmistösäännösten lisäksi. Sen mukaan yhtiökokouksessa oli tehtävä päätös $\frac{3}{4}$ enemmistöllä kaikista osakkaiden osakkeista ja äänistä sekä vähintään kolmen osakkaan kannattamana seuraavissa asioissa:

- 1) Yhtiön toiminnan lakkaaminen tai purkaminen tahi olennainen supistaminen taikka laajentaminen,
- 2) Osakepääoman korottaminen tai alentaminen, omien osakkeiden lunastaminen sekä optioiden, vaihtovelkakirja- ja optiolainojen liikkeellelasku ja niiden ehtojen muutokset,
- 3) Yhtiön sulautuminen, eriytyminen tai jakautuminen

Lausunnon kannanotossa kuntajaosto totesi, että "kirjanpitolain 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko äänten enemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittäminen tai erottamisoikeus. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Jos määräysvalta kohdeyrityksessä ei ole johdettavissa pelkästään osakkeiden omistussuuden perusteella, silloin se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yrityksillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö."

Kuntajaosto antoi lausunnon, jonka mukaan "kohdeyhteisön tilinpäätös yhdistellään sen kunnan konsernitalinpäätökseen, jolla on määräysvalta kirjanpitolain 1:5 §:n mukaisesti omistukseen perustuvan äänimäärän perusteella. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta."

3 Kuntajaoston lausunto

Kuntayhtymä on hakijan kuntakonserniin kuuluva tytäryhteisö, koska kunnalla on enemmän kuin puolet kuntayhtymän peruspääoman jäsenosuuksien tuottamasta äänimäärästä (Kuntajaoston konserniyleisohje 2010). Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perussopimukseen sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5,2 §). Tytäryhteisöasemasta riippumatta yhdistely kunnan konsernitilinpäätöksessä tehdään suhteellisesti kunnan osuuden perusteella kuntayhtymän peruspääomasta.

Osakeyhtiöön, jossa kunnalla yksin tai yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa tai kunnan tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta, sovelletaan KPL 1:6.1 §:n tytäryhteisöasemaa koskevaa säännöstä. Kun hakija omistaa Yhtiön osakkeista 30 % ja sen tytäryhteisöasemassa oleva kuntayhtymä omistaa 45 %, on niillä yhdessä yli puolet Yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Tällä perusteella kunnalla on KPL 1:5.1 §:n 1) kohdan mukainen määräysvalta Yhtiössä.

Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Hakijan tarkoittaman Yhtiön kohdalla ei mainittuja rajoituksia kuitenkaan ollut.

Jokaisella viidellä osakkaalla on oikeus nimetä viisijäseniseen hallitukseen yksi jäsen ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Näin ollen säännöstä oikeudesta nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä ei sovelleta hakijan tarkoittaman Yhtiön tytäryhteisöaseman määrittämisessä.

Vähemmistöosuus yhtiöstä erotetaan todellisen omistusosuuden mukaisena. Tällöin otetaan huomioon yhtiön muiden omistajien osuus välittömänä vähemmistöosuutena sekä kuntayhtymän muiden jäsenkuntien osuus välillisenä vähemmistöosuutena.

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja

(Prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta)

MAKSU/VUOSI	2008	2009	2010	2011*	2012**
SOSIAALITURVAMAKSUT					
* kansaneläkevakuutus	1,851	1,25 ^{a)}	0	0	0
* sairausvakuutus	1,97	2,00	2,23	2,12	2,12
TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU	2,90 ^{b)}	2,70 ^{c)}	2,95 ^{d)}	3,20 ^{e)}	3,20 ^{e)}
KuEL-maksu (keskimäärin)	23,81	23,63	23,60	23,60	23,60
VaEL-maksu (keskimäärin)	22,07	22,11	21,83	21,65	19,86
MUUT (keskimäärin)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Työnantajan maksut (keskim.)	31,65	30,80	29,90	30,03	29,85
Vakuutetun eläkemaksu (keskim. ^{f)})	4,4	4,6	4,8	5,1	5,6

a) 1.1.-31.3.2009 maksu on 1,851 ja 1.4. alkaen 1,05 %

b) 0,70 % palkkasumman ensimmäiseen 1 686 000 euroon asti

c) 0,65 % palkkasumman ensimmäiseen 1 788 000 euroon asti

d) 0,75 % palkkasumman ensimmäiseen 1 846 500 euroon

e) 0,80 % palkkasumman ensimmäiseen 1 879 500 euroon asti vuonna 2011 ja 1 936 500 euroon vuonna 2012

f) Työntekijöiden eläkevakuutusmaksu eriytyi vuodesta 2005 alkaen alle 53-vuotiaiden ja 53-vuotta täyttäneiden työntekijöiden maksuprosentiksi